

gaa med i nogen evropæisk Krig, og det skal vi stille klart og skarpt frem for enhver. Vi haabe, at Hr. *Bajer* paa Rejsen til Paris ogsaa vil arbejde for at faa klaret for Udlændingene, at den aller største Del af os er Antimilitarister, og faa en Stemning frem i Udlandet, der vil, at Danmark bliver neutraliseret, at vi kunne gøre os bemærket, ikke ved Krig, men paa andre Omraader, saa vi vinde Hæder og Ære over Landet.

Vi haabe, at Hr. *Bajer* maa udrette noget godt, og gaa saa over til at diskutere Spørgsmaalet i Aften om, hvorledes den Sag bedst kan gribes an, og haabe, at mange vil give deres Mening tilkende, saa vi kan se, hvilken Stemning der raader.

Konsul *Stürup* derigerede.

Hr. *Hansson*, Esperød, oplæste en telegrafisk Hilsen:

Hjærtelig ønsker vi Eders Bestræbelser (saavel som vore) Held, og udtaler den faste Forhaabning, at Eders Møde, saavel som den forestaaende Verdenskongres, maa bringe Sagen store Skridt fremad imod Maalet: Menneskehedens Broderskab, alles Lighed.

Norrköpings-Kredsen ved *Löwkrantz*, *Landberg*, *Lundin* og *Olsson*.

Derpaa holdt Hr. Folketingsmand *Bajer* Indledningsforedraget om Spørgsmaalet: »Hvorledes bør nordiske Fredsvenner stille sig til Verdenskongressens Program?»

Side om Side med den haandgribelige Udstilling i Paris, der holdtes til Minde om den franske Revolution, holdtes en aandelig Udstilling, et Ideernes Møde, ikke blot til Minde om, men til videre Udvikling af de Ideer, der havde deres Udspring derfra. En af disse Ideer er den, som gaar igennem Kvindesagen og igennem Fredssagen: den raa Magt bør ikke herske, men vige.

Hvad der i Fredssagen særlig burde virkes for, var vedvarende Voldgiftstraktater mellem to eller flere Stater; her kunde de smaa Stater gaa i Spidsen. Et Spørgsmaal af særlig Interesse for os var Neutraliseringen. I sin Tid foretog den danske Regering Skridt med Hensyn til Danmarks Neutralisering, men senere hen besvarede Udenrigsministeren i hele Regeringens Navn en Forespørgsel om denne Sag med de Ord: Danmark vil bevare sin Handlefrihed. Der er adskilligt, som tyder paa, at Neutraliseringstanken igen er oppe hos vor Regering, skønt Befæstningsarbejderne synes at vidne om det modsatte. Det er en fuldstændig fejlagtig Mening, at vi maa befæste København for at forsvare vor Neutralitet.

Lettere end at opnaa Neutralitet for Danmark alene, vilde det være at opnaa de tre nordiske Rigers Neutralisering.

Man spørger: Hvad kan Fredsvennernes Bestræbelser nytte? Det Spørgsmaal har vi ikke Lov til at gøre, vi skal kun strø Sæden ud.

Fredstanken, gennemført ad Forbundsvejen, er gammel, er allerede udtalt i Kants Bog »Den evige Fred« (1795). Men der kræves Taalmodighed, »Historien udvikler sig ikke i Spring«.

I Skolerne burde der virkes for Fredssagen. Der indpodes ikke altid Fædrelandskærlighed, men tidt snarere *Fædrelandsegenskærlighed*. Drengene bør ikke i

deres Lege opmuntres til at slaas. I amerikanske Skoler »leger de Voldgift« — en Leg for Livet. — Det endelige Maal skal være Afvæbning, men inden der kunde være Mulighed for noget saadant, maatte vi have en Forbundsstat, der omfattede Alverden, — aldeles ikke noget utænkeligt, om end meget fjærnt, — og en Tilstand, hvor Staterne gav sig ind under Retstilstanden i Stedet for under Krigstilstanden«.

Fredskongressen i Paris vil til Ordene »Frihed, Lighed og Broderskab« føje »Freden og Retten«; den vil arbejde paa, at *Retten* Magt kan blive sat i Stedet for *Magtens* Ret.

Arbejdsmand *Niemann* talte derefter. Jeg var en Gang til Stede ved et Møde i Rømersgade, der var Professorerne *Goos* og *Steen* ogsaa. Der oplyste Professor *Steen*, at da Fredssagens Venner var samlede i Paris for at drøfte Sagen, kom de op at slaas om det. Men man kan ikke tænke sig andet, end det var grundet paa en forkert Opfattelse af Sagen. Saa blev der udtalt, — jeg husker ikke om det var *Goos* eller *Steen*, — at naar man var naaet saa vidt, at der blev oprettet Voldgift, vilde det gaa til den Yderlighed, at en Stat, som mente den kunde anvende Magt imod Magt, ikke vilde bøje sig for de andre, som Hr. *Bajer* bemærkede om disse Voldgiftsretter, at naar der var en Magt, som ikke vilde bøje sig for de andre, skulde de andre tage ham med Magt. Men saa maa man dog huske paa, at naar man skal rette Magt imod Magt, er man ikke kommet nærmere end til at indskrænke Udgifterne paa det militære Omraade.

Man kan ikke forlange, at man skal sætte sig op mod en væbnet Magt og sige: Nu vil vi ikke have Krig længer. Sagen skal ordentlig gennemsyre Folkene. Det skal gaa saa vidt, at Fredssagen bliver til en Verdenssag. Saalænge den ikke er det, saalænge kan det ikke nytte. Det kan ikke nytte, naar man er i Mindretal. For at Sagen kan faa Fremgang, og man kan udrette noget i Tidens Løb, maa der arbejdes kraftigt; men man kan svare: Naar man ikke har begyndt en Ting, kan man ikke fuldende. Særlig maa jeg takke Kvinderne, fordi de føre Fredssagen paa deres Program i Bladet »Hvad vi vil«. Man ser, at Mændene har ikke kunnet udrette noget i Fredssagen, ikke Spor, man er ikke kommen længere, end at man ikke selv maa gaa hen og slaas ihjel paa offentlig Gade. Kristendommen, som jo dog forbyder Drab, burde ved sine Talsmænd forbyde Krig.

Jeg tror man maa paaskønne, at Kvinderne har sat Fredssagen paa deres Program, og jeg mener, at de er bestemte til bedst at fremme den. Det hedder uden Grund, at de, som er Mødre, har Ret over deres Sønner, men til hvad Nytte, naar andre har Ret over dem paa den Maade, at de skal slaas ihjel. Det er ikke Ret, at en Moder ofrer sine Sønner til Kanoføde. Naar man ser hen paa, hvad Krig er og har været, Massebord, føler jeg, at man maa have Afsky derfor. Naar man ser, at de bombarderer en By, kan man spørge, om det kan forsvares fra et kristeligt Standpunkt? Nej ingenlunde! Jeg saa da Sønderborg blev bombarderet, hvorledes Kvinder og Børn rendte afsted for at slippe levende ud af Byen. Ja jeg vil sige, naar man ser paa, hvorledes Folk bliver jagede lig vilde Dyr, da maa Hjærtet være af Sten, hvis det ikke bløder. Henimod Kl. 7 begyndte Bombardementet,